

Spoštovane veteranke in veterani, članice in člani društva spoštovani soborci, cenjeni župani: občine Tolmin Uroš Brežan, občine Kobarid Marko Matajurc, in občine Bovec, tudi naš soborec in naš član Valter Mlekuž.

Cenjeni predstavniki domoljubih in veteranskih organizacij veseli me, da se srečujemo tudi ob takšnih slovesnostih, ki jih je še posebno v tem za veterane osamosvojitvene vojne jubilejnem letu več kot sicer.

Pozdravljena komandirja PP Tolmin in Bovec

Spoštovani vsi navzoči .

Zahvaljujem se vam za zaupanje spoštovane soborke in soborci, članice in člani društva, da smem danes z vami deliti nekaj mojih misli in mojega razmišljanja. Danes dopoldan sem kratko nagovoril udeležence slovesnosti za Križno goro nad Colom, kjer je postavljeno obeležje v spomin na februar 1944, ko je partizan Lev Svetek Zorin na tem kraju napisal tekst za primorsko himno Vstajenje Primorske. Mogoče se boste vprašali zakaj omenjam vam veterani osamosvojitvene vojne pa tudi vsem ostalim to tako sorazmerno oddaljeno obdobje, kot je obdobje narodno osvobodilnega boja. Povsem preprosto vam povem, da zato, ker si moramo prav v tem obdobju v katerem danes živimo povedati resnico in se globoko zamisliti nad razmerami in stanjem duha v naši domovini.

Pred 32 leti smo se odločili, da si bomo sami urejali življenje v naši samostojni Sloveniji. Pred 30 leti smo plebiscitarno odločitev prebivalcev Slovenije morali obraniti z orožjem. Seveda so to datumi, ki mogoče nekaterim bežnim poznavalcem ne povedo veliko. Tisti, ki smo bili takrat zraven kot miličniki vemo morebiti malo več. Vemo tudi to, da se demokratizacija Slovenije ni začela s razpisom prvih večstrankarskih volitev aprila 1990 ali z razpisom plebiscita decembra istega leta. Vrniti se moramo v leto 1988 in razmisliti kakšno vlogo so imela civilno družbena gibanja, ki so nastala v tem času in seveda nasproti njim o vlogi tedanje milice. Spomniti se moramo na 1 december 1989 in na vlogo milice pri preprečitvi mitinga resnice v Ljubljani in se vprašati: ali bi lahko izpeljali volitve aprila 1990, če bi bile v Sloveniji razglašene izredne razmere. Pokojni Ciril Zlobec je takrat enemu izmed tvorcev kasnejše morije na Balkanu zapisal: *»Tovariš Milošević ostanite v dovolj širokih mejah ljubezni, ki vam jo izkazuje naš narod. Ne silite v tuj dom do katerega vaši stezosledci vso pot sejejo samo sovraštvo, ki ne more za vračilo pričakovati ljubezni niti spoštovanja ne itd «* Spoštovani in spoštovane ne se čuditi če boste v nekaterih medijih slišali, da je miting preprečil nek sindikalist strojevodij in ne organi za notranje zadeve.

Ko smo pod okriljem organov za notranje zadeve leta 1990 ustanavljali manevrsko strukturo narodne zaščite se je slovenski narod lahko naslonil le na edino obkroženo in dobro usposobljeno organizacijo - državni organ, to je bila slovenska milica: Včasih smo si tudi kakšno rekli o tem, kdo je bil bolj pomemben plava ali zelena veja te organizacije, pa je nekoč sedanji predsednik vlade dejal: *»Prepir o tem, katera veja znotraj MSNZ oziroma katera linija - plava ali zelena - je bila bolj pomembna, je brezpredmeten. Tisti, ki smo bili zraven od samega začetka, in na začetku ni bilo nič, samo grožnja, pač vemo, da tako brez ene kot brez druge komponente tega projekta ne bi bilo, pa tudi slovenske osamosvojitve ne. Na začetku je pravzaprav obstajala samo policija oziroma milica, saj ko je bilo potrebno nekaj zavarovati, takrat še ni bilo nič. Ko so se delali prvi sezname teh enot MSNZ in ko so se prvi transporti orožja premeščali, je to varovala pač Beznikova enota in po pokrajinah posebne enote milice....»*

Tako smo bolj ali manj pripravljene pričakovali razglasitev samostojnosti Slovenije. Tisti, ki imamo priložnost kaj spregovoriti o tem je prav, da govorimo o dejstvih, ki imajo podlago v nekaterih dokumentih takratnega časa. Nekaj tega smo že naredili, nekaj knjižnih izdaj, ki govorijo o vlogi milice in organov za notranje zadeve smo že izdali. Počasi se bomo morali navaditi tudi na to, da tistim, ki tega ne vedo povemo, da so bili miličniki tisti tako imenovani aktivni in tisti tako imenovani rezervni v osamosvojitveni vojni popolnoma izenačeni, kar se pooblastil in statusa tiče. Imeli so enake službene izkaznice z napisanimi pooblastili kot aktivni miličniki.

Spoštovane in spoštovani

Obdobje oboroženih spopadov je bilo kratko dobrih 10 dni je trajalo z vmesnimi prekinitvami. Seveda oboroženi spopadi niso potekali povsod, prav tako je bila številčnost naših takratnih nasprotnikov, jugoslovanske armade različna po posameznih regijah krajih in območjih. Vse to seveda ne zmanjšuje prispevka takratne milice v posameznih okoljih v osamosvojitveni vojni. Iz dokumentov, ki so na voljo lahko razberemo, da je milica ob tesnem sodelovanju z enotami teritorialne obrambe in ob nesebični podpori in pomoči prebivalcev svoje poslanstvo več kot odlično opravila. Vedeti je potrebno, da je v vsem tem času milica poleg obrambnih nalog opravljala tudi njeno temeljno poslanstvo kot varnostne službe, ki je skrbela za varnost ljudi in premoženja ter vse ostalo, kar običajno počnejo takšne službe. Nekaterne naloge so bile v času osamosvojitvene vojne zaupne samo takratni milici. To je bila skrb za vojne ujetnike, za njihovo obravnavo ob upoštevanju vseh konvencij in pravil, ki govorijo o ravnanju in postopanju v vojnimi ujetniki. O tem smo v Združenju SEVER letos izdali knjigo,

za katero so predgovore napisali priznani strokovnjaki s tega področja. V njej boste našli tudi zapise o zbirnih centrih v Drežnici in Tolminu.

V Združenju Sever strmimo za tem, da naše publikacije temeljijo na dejstvih in dokumentih takratnega časa. Nekaj se jih je ohranilo, čeprav smo začeli s projektom policija med vojno šele leta 1994 in so bili nekateri dokumenti zaradi predpisov že uničeni. Na srečo so nekateri komandirji policijskih enot njihovo delo slabo opravili in so se dokumenti ohranili.

Seveda se delo milice in organov za notranje zadeve nasploh ni končalo v drugi polovici julija 1991, ko je bilo konec oboroženih spopadov in je bil sprejet sklep o umiku enot JA iz Slovenije. Še kako pazljivo je bilo potrebno spremljati vse te premike, odhode, tako po cestah, kot tudi po železnici, vse do odhoda zadnjega vojaka 25 oktobra iz koprskega pristanišča.

To je zgodovina slovenske milice, policisti smo postali šele leta 1992, na katero bi morala biti policija danes in v prihodnosti ponosna. Generacija v policiji se je zamenjala, danes delajo v policiji policistke in policisti, ki so se rodili po osamosvojitveni vojni. Kakor koli, to zgodovina na katero policija, kdor koli jo vodi na državnem regijskem ali lokalnem nivoju ne bi smela pozabiti. Pa je res tako se včasih sprašujemo.

Razmere in stanje v naši domovini ni dobro. Virus, ki nas pesti že skoraj dve leti bomo že enkrat premagali, tako ali drugače, se ga bomo otresli. Tako kot sam, se gotovo tudi vi sprašujete ali bomo kdaj tudi kot družba ozdraveli. Bo kdaj konec ali vsaj umirjanje napetosti, ki jih je vsaj delno povzročila epidemija. Še več pa jih povzroča sovražni govor, netolerantnost, krepitev različnih vrst nestrpnosti, krepitev različnih skrajnih skupin. Iz zgodovine lahko razberemo, kaj so skrajnosti povzročile svetu, predvsem v moriji druge svetovne vojne. V Združenju Sever zato obsojamo vse vrste skrajnosti. Naša organizacija je plebiscitarno potrdila listino vrednot, ki temeljijo na: Varstvu človekovih pravic in svoboščin, pravni državi, socialni državi, strpnosti, zdravemu življenjskemu okolju, zagotavljanju varnostnih in obrambnih zmogljivosti, tovarištvu in solidarnosti in ne nazadnje na domoljubju in patriotizmu. Obče človeške vrednote so to, lahko jih poosebi vernik ali ateist. Pa jih nekateri zmorejo spoštovati? Če bi parafraziral star pregovor bi lahko rekel: ne glej kaj jaz delam, spoštuj tisto kar ti zapovedujem.

Mislím, da je potrebno, ne nujno je, da začnemo razmišljati, kam so delítve pripeljale v preteklosti in se iz tega kaj naučimo. Neprimerna žaljiva pisanja, do drugačnih ne glede na razloge za to drugačnost, pa tudi če je ta drugačnost samo drugačnost v razmišljanju ne bodo prinesla lepšega ni boljšega jutri za nobenega.

Naj s tem apelom po strpnosti, spoštovanju in povezovanju, tam kjer je to mogoče zaključim more današnje razmišljanje.

Prijetno druženje tudi po uradnem delu vam želim.

Hvala vam, ker ste mi prisluhnili. Vse dobro želim vam spoštovane in spoštovani in vse dobro tudi tebi draga moja domovina Slovenija.

Tolmin 4.9.2021

Angel Vidmar